

Nr 74.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1938 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckt motion angående vidgad pensionsrätt för arbetare i statens tjänst.

I en inom andra kammaren under nr 68 väckt, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisad motion hava herrar *Spångberg* och *Karlsson* i Grängesberg hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till regeringen hemställa om förslag syftande till att personer, som på grund av åldersskäl avskedas från arbete eller anställning i statens tjänst efter att de närmaste tio åren haft sin huvudsakliga utkomst därav, må tillerkännas pension eller understöd i enlighet med riktlinjer som i motiveringen till motionen anförts eller på sätt och med belopp som efter företagen utredning kan befinnas lämpligt.

Till stöd för sitt yrkande anföra motionärerna bland annat följande:

Enligt lagen om folkpensionering inträder rätt till ålderspension, då en person fyllt 67 år. Arbetare avskedas emellertid ofta från sina anställningar långt tidigare. Så är fallet vid statens verk, där arbetare avskedas av åldersskäl vid uppnådda 60—62 levnadsår, även om arbetaren därvid ej erhåller pension.

För arbetare i statens tjänst genomfördes visserligen år 1934 ett tjänstepensionsreglemente (nr 443), vilket stadgar pensionsålder vid fyllda 60 år. Sedan dess hava dock åtskilliga arbetare avskedats på grund av inträdd pensionsålder utan att därvid erhålla pension. Deras arbete under anställningstiden har ofta dels fördelats periodvis så, att ständigt återkommande avbrott skett, varigenom arbetet erhållit tillfällig karaktär, dels har det utförts utan att anställningstid fått tillgodoräknas för detsamma. Som exempel på senare art av arbete kan vad statens järnvägar beträffar nämnas kollossning och dylika arbeten, som utförts på ackord, samt vissa vinterarbeten såsom snöskottning m. m. På detta sätt kan en person ha haft sin enda eller huvudsakliga sysselsättning i statens tjänst ett 20-tal år utan att ändock uppnå ett antal tjänsteår, som enligt gällande författningar berättigar honom till pension.

Som ledande princip bör gälla, att då en arbetare avskedas på grund av uppnådd pensionsålder, bör han även erhålla pension. Man torde nämligen icke kunna ifrågasätta att en person, som många år haft sin huvudsakliga sysselsättning och utkomst inom ett visst arbetsområde, skall kunna erhålla anställning inom annat företag, om han vid uppnådda 60—62 levnadsår avskedas på grund av inträdd pensionsålder. Lika litet torde man kunna räkna med att den sålunda avskedade har kunnat avsätta nämnvärt sparkapital för ålderdomen.

Man bör kunna utgå ifrån att den, som efter att exempelvis tio år haft sitt huvudsakliga arbete och utkomst i statens tjänst avskedas på grund av uppnådd pensionsålder, skall ha rätt till erhållande av pension. Även om den sammanlagda anställningstiden kan anses kort, bör ändock pension i någon form utgå till dess rätt till folkpension inträder. Sådan pension eller understöd bör utgå med minimibelopp icke understigande vad som skulle utgå i folkpension med för orten gällande högsta pensionstillägg. Även om ett dylikt understöd måste betecknas som det lägsta möjliga skulle det dock utgöra ett värdefullt stöd åt många, som nu avskedas på grund av inträdd pensionsålder utan att erhålla ett enda öre i pension eller understöd förrän rätt till folkpension inträder.

Utskottet. Såsom av det föregående framgår, avser det i motionen gjorda yrkandet i huvudsak, att i statens tjänst anställda arbetare, som entledigas från sin anställning före uppnådd levnadsålder av 67 år utan att därvid kunna enligt nu gällande pensioneringsbestämmelser komma i åtnjutande av pension från staten, skulle, därest de under närmaste tio åren före avskedet haft sin huvudsakliga utkomst av statsanställningen, beredas rätt till ålderspension att utgå intill dess vederbörande blir berättigad att erhålla folkpension.

Utskottet får erinra, att enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare (nr 443/1934) ålderspension bestämmes i förhållande till antalet tjänstår, varvid någon minimitid icke föreskrives. Såsom villkor för erhållande av pension enligt de s. k. summariska grunderna för pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst (kungörelse nr 585/1934) stadgas däremot regelmässigt en anställningstid av minst femton år före uppnådda 60 levnadsår. Ifrågavarande pensionsbestämmelser äro avsedda att reglera pensionsförhållandena för all arbetarpersonal med sådan anställning, att densamma kan anses utgöra huvudsaklig sysselsättning och förvärvskälla. Nämda anställningstid av minst femton år har dessutom hittills i allmänhet utgjort förutsättning för pension enligt särskilda beslut av riksdagen i sådana undantagsfall, då pensionering enligt någon av ovanberörda författningar icke kunnat ske.

Den arbetarpersonal, som avses i motionen, torde utgöras av sådana arbetare, som falla under de summariska pensioneringsbestämmelserna. Motionen innebär alltså, att den anställningstid, som för ifrågavarande arbetare nu i allmänhet erfordras för erhållande av pension, skulle sänkas från femton till tio år samt att villkoret om att anställningstiden skall hava infallit före uppnådda 60 levnadsår skulle rubbas. Med hänsyn till att de nuvarande, helt nyligen fastställda pensionsbestämmelserna för statens arbetare icke torde böra göras till föremål för mera genomgripande ändringar förrän någon längre tids erfarenhet rörande verkningarna av desamma vunnits, kan utskottet för sin del icke förorda, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning i syfte att ernå en så väsentlig uppmjukning av gällande villkor för erhållande av statspension, som avses med det i motionen väckta yrkandet. Utskottet får därför avstyrka bifall till motionen.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 68 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 maj 1938.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Holmström**, *Friggeråker*, *Nilsson* i Mölndal, *Swartling* och *Sundvik**;

från andra kammaren: herrar *Holmgren*, *Lovén*, *Paulsen*, *Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman*, *Gustavson* i Västerås, *Osberg* och *Svedman**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

